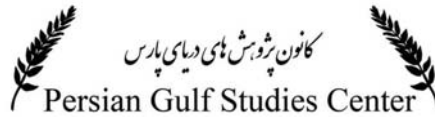

قرارداد ننگین ترکمانچای (۱۸۲۸ میلادی)

پس از پیمان نامه ننگین گلستان که یکی از عهدنامه‌های دولت ایران با دول متجاوز بیگانه بود ، با تجاوز روس ها به سرحدات ایرانی دوره دوم جنگ‌های ایران و روسیه آغاز شد. در این میان جنگ گنجه مهمتر از همه می‌نمود عباس میرزا فرمانده سپاه ایران با حرکت به سوی گنجه در این منطقه سنگر گرفت. در این میان پاسکویچ فرمانده سپاه روس نیز خود را به این منطقه رساند. ابتدا عباس میرزا به دلیل برخی آشفتگی‌ها در سپاه خود خواست که جنگی اتفاق نیافتد اما تلاش او موثر نیافتاد و جنگ وسیعی در این منطقه در گرفت. در پایان نیز سپاه روس فاتح میدان شد. عباس میرزا سرانجام در ناحیه ترکمانچای خواست که جلوی پاسکویچ را بگیرد اما در آنجا نیز شکست خورد و سرانجام مجبور شد که شرایط صلح را بپذیرد. در این میان پاسکویچ که خود را مغرور از فتح جنگ می‌دید برای سپاه ایران ضرب الاجلی تعیین کرد و گفت چنانچه تا پنج روز تکلیف صلح مشخص نشود عازم تهران خواهد شد. در این میان شاه سرانجام تن به امضای عهدنامه ننگینی به نام ترکمانچای داد و رسماً تمامیت ارضی چندین هزار ساله ایران متلاشی شد.

مفاد عهدنامه ترکمانچای:

- ۱- واگذاری خانات ایروان و نخجوان به دولت روسیه و تخلیه تالش و مغان از سپاه ایران.
- ۲- پرداخت ده کروور تومان (پنج میلیون تومان) به طور اقساط از طرف ایران به روسیه به عنوان غرامت جنگی.
- ۳- اجازه عبور و مرور آزاد به کشتی‌های تجاری روسی در دریای مازندران.
- ۴- رضایت به انعقاد یک عهدنامه تجاری بین ایران و روسیه و حق اعزام کنسول و نمایندگان تجاری به هر منطقه از مناطق ایران که روس‌ها لازم بدانند.
- ۵- حمایت از ولیعهدی عباس میرزا و کوشش در به سلطنت رساندن وی پس از مرگ شاه.
- ۶- استرداد اسرای طرفین.
- ۷- اعطای حق قضاوت کنسولی به روسیه.

علاوه بر امضای معاهده تحمیلی ترکمانچای زیر فشار روس‌ها یک عهد نامه تجاری نیز با آنان به امضا رسید که تمام بازار ایران را بدون هیچ مانعی در اختیار روس‌ها قرار می‌داد.

نمایندگان ایران و روسیه عهدنامه ترکمانچای را منعقد کردند. این عهدنامه در زمان فتحعلی شاه قاجار با میانجیگری دولت استعماری انگلستان منعقد شد و به موجب آن ولایات ایروان و نخجوان به روسیه واگذار شد و حق کشتیرانی در دریای مازندران مجدداً به کشتی‌های روسی واگذار شد. دولت روسیه نیز ولیعهدی عباس میرزا را برسمیت شناخت و از آن حمایت کرد. همچنین کلیه اتباع روسی براساس عهدنامه ترکمانچای از حمایت قوه قضائیه ایران برخوردار شدند.